

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗИНА

МОСКАЛЕНКО ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 347.78:33.025.3

ЛІЦЕНЗІЯ ЯК ФОРМА РОЗПОРЯДЖЕННЯ АВТОРСЬКИМИ
І СУМІЖНИМИ ПРАВАМИ

Спеціальність 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес;
сімейне право; міжнародне приватне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник

кандидат юридичних наук, доцент
Бурлаков Сергій Юрійович,
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України
Кохановська Олена Велеоніівна,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
професор кафедри цивільного права

кандидат юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
Заслужений працівник освіти України
Борисова Валентина Іванівна,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, завідувач
кафедри цивільного права № 1

Захист відбудеться «01» липня 2016 року о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.051.28 у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 6, ауд.431.

З дисертацією можна ознайомитись у Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.

Автореферат розісланий «31» травня 2016 року.

В. о. ученого секретаря
спеціалізованої вченої ради

С. М. Бервено

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права і суміжних прав здійснюється переважно у формі договірно-правових відносин і, таким чином, опосередковано відбувається цивільний обіг зазначених прав. Інтелектуальний капітал як в Україні, так і в усьому світі постійно збільшується, тож механізми правового регулювання цивільно-правових форм розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, безумовно, будуть урізноманітнюватися та ускладнюватися. У сфері мистецтва автор як безпосередній виконавець і творець художнього твору для отримання комерційної вигоди, як правило, передає майнові права на користь користувачів. Разом з тим останнім часом спостерігається тенденція до безоплатної передачі права використання об'єктів авторського права і суміжних прав третім особам для подальшого перероблення, зміни зазначених об'єктів або включення їх як складової частини до інших творчих об'єктів. У цивільному обороті прав на творчі об'єкти можна виявити ще одну сталу тенденцію, яка полягає в широкому застосуванні різних видів ліцензій, у тому числі тих, що вітчизняним законодавством не передбачені.

Однією з найактуальніших проблем на сучасному етапі розвитку економічних відносин є проблема балансу прав правоволодільців і користувачів. Видається, що нагальною потребою стає переосмислення не лише системи правового регулювання прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності, а й завдань такого регулювання.

Найбільш поширеною цивільно-правовою формою розпорядження майновими авторськими і суміжними правами залишається ліцензія, тож її дослідження як важливої складової зазначеної системи зумовлено необхідністю такої вибудови останньої, щоб розвиток правового регулювання творчої сфери відбувався з урахуванням вітчизняної специфіки, в якій ця система буде не лише ефективною, а й справедливою, навіть якщо ці цілі будуть реалізовані з істотними відмінностями від правових систем інших країн.

Бурхливий розвиток Інтернету, повсюдне проникнення його в усі соціальні сфери не могли не вплинути на правове регулювання суспільних відносин, які традиційно належать до предмета авторського права і суміжних прав.

Слід зауважити, що однією з найбільш значних подій у цій галузі за кордоном стала поява особливого виду ліцензій – вільні ліцензії. Вільне ліцензування дозволяє без порушення авторських прав і суміжних прав створювати похідні твори, сприяє розвитку творчості, а розробникам комп'ютерних програм дозволяє використовувати вільне програмне забезпечення у складі своїх рішень, завдяки чому знижуються витрати на створення, використання і підтримку таких програм. Ліцензія надає широкі можливості для розвитку науково-дослідної діяльності, оскільки сприяє створенню правової основи для вільного поширення наукових знань, виступає новим правовим інструментом комерціалізації інтелектуальної власності, особливо у сфері

аматорської творчості. На жаль, законодавство України не містить такого інституту, але його і не забороняє.

Актуальність теми дослідження зумовлена активізацією законотворчості у сфері авторського права, яка пішла шляхом посилення правової охорони, розширення диспозитивності, про що свідчать спроби включення інституту вільних ліцензій на об'єкти авторського права в законодавство України.

Особливості правового регулювання відносин з розпорядження майновими авторськими і суміжними правами у формі ліцензії становили предмет наукових досліджень спеціалістів у різні історичні періоди.

У дореволюційній, а потім й радянській цивілістиці проблема ліцензування розглядалась у межах ліцензійного договору, а за сучасних умов вона продовжує залишатися для вітчизняної юриспруденції новою, малодослідженою. Існує всього декілька опублікованих статей з даної теми, авторами яких є О. С. Войніканіс, О. І. Савельєв, С. О. Середа, В. А. Слищенков і О. Є. Левін. Окремі питання ліцензування авторських і суміжних прав у формі вільних ліцензій були частково досліджені в монографії О. В. Жилінкової («Договірне регулювання відносин щодо інтелектуальної власності в Україні та за кордоном», 2015) та дисертаційних дослідженнях зарубіжних правознавців: І. О. Соболя («Свободные лицензии в авторском праве России», 2014), Є. Ю. Смірної («Открытая лицензия как форма распоряжения исключительным правом на программу для ЭВМ с открытым исходным кодом», 2015). Окремі питання використання об'єктів авторського права і суміжних прав на підставі ліцензії були предметом наукового розгляду у роботах В. І. Крижної, О. В. Жилінкової, В. С. Дмитришина. Теоретичною основою дисертації є положення класичних праць учених-юристів дореволюційного періоду: Д. І. Мейера, А. А. Піленко, К. П. Победоносцева, І. О. Покровського, Г. Ф. Шершеневича; радянських правознавців: М. В. Гордона, О. С. Іоффе, В. І. Корецького, В. І. Серебровського тощо; сучасних вітчизняних науковців: В. І. Жукова, О. В. Кохановської, О. А. Підпригори, О. О. Підпригори, Р. Б. Шишки, В. І. Борисової, В. С. Дроб'язко, Р. В. Дроб'язко, Ю. М. Капіци, О. І. Харитонової, О. П. Орлюк, О. О. Штефан, А. С. Штефан, О. Д. Святоцького, І. Є. Якубівського та інших; праць зарубіжних філософів і юристів, у тому числі Г. В. Ф. Гегеля, І. Канта, І. Г. Фіхте, Д. Белла, Л. Бентлі, Х. Буйона, Є. Годеме, Р. Дюма, М. Лемлі, Л. Лессіга, Д. Ліпцік, П. Менелла, Р. Мерджеса, М. Новака, Л. Оуена, Р. Саватьє, Д. Хьюза, Б. Шермана, В. А. Дозорцева, В. О. Калятіна, І. А. Блізнеця, Є. П. Гаврилова, О. П. Сергеєва та ін.

У зв'язку з тим, що в Україні проблема застосування ліцензії як форми розпорядження авторськими і суміжними правами є актуальною, але недостатньо вивченою, постає необхідність проведення цього дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до комплексної цільової програми № 0186.0.07.867 «Правові проблеми здійснення майнових і особистих немайнових прав в умовах ринкової економіки», головних напрямів фундаментальних досліджень юридичного факультету Харківського національного університету

імені В. Н. Каразіна (рішення вченої ради юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Про Концепцію розвитку юридичного факультету на 2010–2013 навчальні роки» від 27 грудня 2010 р., протокол № 6), згідно з процедурою імплементації законодавства України та Європейського Союзу відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом від 16 вересня 2014 р., відповідно до Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2011–2015 роки, затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24 вересня 2010 р. № 14–10 (зі змінами, внесеними постановою загальних зборів № 4–12 від 5 березня 2012 р.).

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є розробка теоретичної моделі розпорядження майновими авторськими і суміжними правами у формі ліцензії та обґрунтування пропозицій з удосконалення правового регулювання відносин з використання об'єктів авторського права і суміжних прав, яке ґрунтується на дозволі у формі ліцензії, що надано праволовдільцем. Мета дослідження конкретизується в його задачах:

- дослідити правову природу ліцензії як цивільно-правової форми розпорядження майновими авторськими і суміжними правами, сформулювати визначення;

- з'ясувати й охарактеризувати видові особливості ліцензій, які впливають на конструкцію інституту використання об'єктів авторського права і суміжних прав;

- визначити та систематизувати способи ідентифікації сторін ліцензійного правовідношення з використання об'єктів авторського права і суміжних прав;

- розкрити сутність та особливості предмета ліцензії;

- окреслити особливості динаміки видачі ліцензії на право використання об'єктів авторського права і суміжних прав;

- встановити причини неможливості обмеження особистих немайнових прав автора оригінального твору або суб'єкта суміжних прав у зв'язку з необхідністю створення на його основі нових (похідних) об'єктів та надати пропозиції з удосконалення цивільного законодавства;

- з'ясувати сутність та механізм поширення умов первісної ліцензії на наступних користувачів;

- виявити види обмежень дій суб'єктів авторського права і суміжних прав, що виникають у зв'язку з ліцензуванням;

- визначити характер правовідносин, що виникають при акцепті ліцензії.

Об'єктом дослідження виступають урегульовані нормами цивільного права суспільні відносини, що складаються в процесі використання об'єктів авторського права та суміжних прав на підставі ліцензії-дозволу.

Предметом дослідження є ліцензія як форма розпорядження авторськими і суміжними правами.

Методи дослідження. Для досягнення мети й виконання задач дисертаційного дослідження застосовувались як загальнонаукові, так і спеціальні методи пізнання, серед яких: матеріалістичний, історичний, порівняльно-

правовий, логічний, системний методи дослідження, аналіз та синтез, індукції та дедукції, а також інші.

Історико-економічний метод використано для визначення впливу економічних відносин на цивільний оборот авторських і суміжних прав на етапах його виникнення і реалізації. Аналіз і синтез – у дослідженні правової природи ліцензії як однієї з цивільно-правових форм розпорядження майновими авторськими і суміжними правами шляхом виокремлення юридичних властивостей права інтелектуальної власності та дослідження у сукупності з диспозитивністю договірних відносин. За допомогою діалектичного методу було розглянуто механізм поширення умов первісної ліцензії на наступних користувачів при створенні похідних об'єктів. Формально-логічний метод дозволив виявити суперечності у нормативно-правових актах, що регулюють діяльність суб'єктів цивільного, адміністративного права при укладенні і виконанні ліцензій, а формально-юридичний – розтлумачити існуючі правові норми та сформулювати нові визначення, ознаки понять.

Методом історичного аналізу досліджено історичний розвиток інституту ліцензії у його взаємозв'язку із іншими цивільно-правовими інститутами та на його основі обґрунтовано необхідність подальшого наукового дослідження даної теми.

Порівняльно-правовий метод був застосований для співставлення норм національного і зарубіжного права (Німеччини, Франції, Данії, Естонії, Великої Британії, Канади, Китаю тощо), зокрема для дослідження істотних умов ліцензії та ліцензійних договорів про надання права використання об'єктів авторського права і суміжних прав.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що автором запропонована концепція ліцензування в авторському праві та суміжних правах, визначено поняття «вільна ліцензія», розкрита її правова природа, а також зміст правових форм поведінкових можливостей суб'єктів, обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення цивільного законодавства. У результаті проведеного дисертаційного дослідження сформульовані і виносяться на захист такі положення:

уперше:

– запропоновано ввести інститут вільних ліцензій у законодавство України, що регулює авторське право і суміжні права. Вільна ліцензія як юридичний факт є публічною офертою, вчиненням якої обтяжується виключне право на твір або об'єкт суміжних прав. Властивості безвідкличності оферти і пов'язаність оферента мінімізують можливості зловживання з боку суб'єкта легальної монополії на об'єкт права інтелектуальної власності, а потенційний користувач абсолютно вільно приймає або не приймає на себе ліцензійні зобов'язання вичерпно визначені умовами вільної ліцензії;

– сформульовано авторське визначення вільної ліцензії як свідомо-вольового акту володільця майнового авторського або суміжних прав (ліцензіара) з формулювання і доведення до загального відома пропозиції (публічна оферта) про встановлення обтяження належного йому права використання об'єкта авторського

права і суміжних прав в межах і на умовах, що визначаються на його розсуд, на основі принципу безвідкличності і незалежно від додаткової згоди ліцензіара або інших осіб шляхом надання невизначеному колу осіб права акцепту пропозиції;

– обґрунтовано положення про те, що за правовою природою вільна ліцензія є публічною офертою (пропозицією) про обтяження виключного права. Право на вільне ліцензування виступає особливою формою, що породжує стан пов'язаності для самого правоволодільця і впливає на правову сферу пасивної сторони рефлекторно;

удосконалено:

– положення, відповідно до якого зміст договірних правовідносин, що виникають у зв'язку з акцептом вільної ліцензії становить лише зобов'язання з надання права використання твору певними способами, на визначеній території і на певний строк, що дозволяє охарактеризувати договір, що укладається за допомогою акцепту вільної ліцензії, як односторонньо зобов'язуючий;

– визначення ліцензії, під якої слід розуміти свідомо-вольовий акт володільця майнового авторського або суміжних прав (ліцензіара) з доведення до потенційного користувача (ліцензіата) пропозиції про встановлення обтяження належного йому права використання об'єкта авторського права і суміжних прав в межах і на умовах, що визначаються на його розсуд з наданням права ліцензіату права акцепту пропозиції;

дістали подальшого розвитку:

– положення про абсолютну природу виключного права, що дозволяє характеризувати його як послаблене абсолютне право, межі якого залежать не лише від обмежень, встановлених позитивним правом (режим суспільного надбання, випадки справедливого вільного використання тощо), але і від обтяжень, встановлених свідомо-вольовими поведінковими актами суб'єктів авторського права і суміжних прав;

– положення про те, що використання права на вільне ліцензування утворює юридичний факт, що породжує обтяження уповноваженого суб'єкта (ліцензіара) станом пов'язаності і виникнення секундарного права на акцепт для особи, що заздалегідь не визначена. Доводиться, що виникає не правовідношення, а особлива правова форма, що характеризується спрямованим впливом на правове становище ліцензіара (і в цьому зв'язку виступає проявом правоздатності) і рефлекторним впливом на сферу правових можливостей потенційного ліцензіата (і в цьому зв'язку виступає різновидом рефлексивних правових ефектів);

– положення про те, що суб'єктами правомочності розпорядження правом використання є правоволоділець, а також особа, яка отримала право використання твору або об'єкта суміжних прав за договором (ліцензіат), при поєднанні двох умов: а) наявності письмової згоди ліцензіара, б) надання ліцензіату за договором права використання відповідного об'єкта способами, достатніми для вільного ліцензування. Віднесення ліцензіатів до суб'єктів права на вільне ліцензування створює ризик безповоротної втрати можливості забороняти використання такого об'єкта відповідно до умов вільної ліцензії, що входить до складу виключного

(майнового) права, завдяки принципу безвідкличності останньої. Запропоновано встановити законодавчу заборону на вільне субліцензування;

– науковий підхід щодо того, що дії offerenta-ліцензіара, спрямовані на виникнення стану пов'язаності з потенційним акцептантом-користувачем, переводять у категорію правонездатності будь-яких вимог про усунення третіх осіб від впливу на об'єкт авторського права і суміжних прав, що належить offerentu-ліцензіару, безумовно і безповоротно роблячи їх юридично необов'язковими (забороненими);

– теза про можливість існування моделі інституту вільної ліцензії, яка дозволяє межі виключного права ставити у залежність не лише від обмежень, встановлених позитивним правом (режим суспільного надбання, випадки справедливого вільного використання тощо), а й від обтяжень, встановлених свідомо-вольовими поведінковими актами суб'єктів;

– положення про те, що типові вільні ліцензії Creative commons, загальна публічна ліцензія GNU, публічна ліцензія Євросіт через правомочність створювати похідні твори охоплюються правомочностями переробки, що входять на підставі ст.15 Закону України «Про авторське право і суміжні права» до складу виключного (майнового) права на твір або комп'ютерну програму, і не є обмеженням особистого немайнового права автора на недоторканність твору.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення, висновки і пропозиції можуть бути використані:

– у науково-дослідній сфері – як підґрунтя для подальшого вдосконалення наукових положень про цивільно-правові форми розпорядження майновими правами інтелектуальної власності;

– у сфері правотворчості – для вдосконалення деяких норм цивільного законодавства України у сфері авторського права, розробки чи поліпшення документів правового характеру (складення авторських договорів, типової форми ліцензій на використання об'єктів авторського права і суміжних прав, методики проведення судових експертиз об'єктів права інтелектуальної власності тощо);

– у навчально-методичній роботі – при підготовці навчальних посібників та науково-методичних рекомендацій з цивільного права, права інтелектуальної власності, у навчальному процесі при викладанні курсів «Цивільне право. Загальна частина», «Право інтелектуальної власності» тощо у навчальних закладах України.

Апробація результатів дисертації. Основні положення й висновки дисертаційної роботи обговорювалися на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Отримані наукові здобутки оприлюднені у доповідях на міжнародних науково-практичних конференціях: «Перспективні напрями розвитку сучасної юридичної науки» (м. Кривий Ріг, 30–31 січня 2015 р.), «Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті» (м. Одеса, 6–7 лютого 2015 р.), «Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку» (м. Ужгород, 25–26 грудня 2015 р.).

Публікації. Основні теоретичні та практичні висновки, положення та пропозиції викладено у п'яти наукових публікаціях, з яких чотири – у виданнях, що включені до переліку фахових наукових видань України, одна – у зарубіжному науковому виданні, а також у тезах трьох наукових доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації зумовлені метою та завданнями роботи. Зміст дисертації складається із вступу, чотирьох розділів, що містять п'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг становить 196 сторінок, з яких 170 – виклад основного матеріалу, 24 – список використаних джерел (225 найменувань), додатки на 2 арк.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** дисертації обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт і предмет, мету, задачі та методологічну основу дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів, зазначено відомості про їх апробацію та наявність публікацій за темою дисертації.

Розділ 1 «Опис проблеми і постановка юридичної задачі» присвячено огляду та розкриттю теоретичних і практичних проблем, що виникають при видачі правоволодільцем ліцензії на використання об'єктів авторського права і суміжних прав. Встановлено, що з розвитком сучасних відносин, швидким розвитком електронних технологій обміну інформацією традиційні способи надання дозволів на використання об'єктів авторського права і суміжних прав уже не відповідають сучасним потребам та практиці, що склалась. Серед основних проблем, що були виявлені під час дослідження, виокремлено такі, що виникають у зв'язку з: а) колізією ліцензій та особистих немайнових прав автора та суб'єктів суміжних прав; б) конфліктом ліцензій та інтересів третіх осіб; в) наданням ліцензій на використання об'єктів авторського права і суміжних прав, що належать кільком особам; г) ідентифікацією сторін відносин, що виникають на підставі видачі ліцензії; д) ідентифікацією предмета ліцензійних правовідносин; є) визначенням форми ліцензії; ж) поширенням умов первісної ліцензії на наступних користувачів при субліцензуванні.

Доводиться, що світовий досвід застосування інституту ліцензій, по-перше, дозволяє користувачам без порушення авторських прав створювати похідні твори, використовувати творчий результат наданими способами, сприяє розвитку аматорської творчості. Вказується, що інститут ліцензування надає широкі можливості для розвитку науково-дослідницької діяльності, оскільки здатен створити правову основу для вільного поширення наукового знання, а також виступає новим правовим інструментом комерціалізації інтелектуальної власності, особливо у сфері аматорської творчості. Ліцензія розглядається як реалізована у правовому полі можливість суб'єкта авторського права і суміжних прав добровільно обтяжувати себе станом пов'язаності, а її реалізація є юридичним фактом, з яким пов'язується виникнення секундарного права на акцепт для особи, що заздалегідь не визначена, але виявила бажання

використовувати об'єкт авторського права або суміжних прав на визначених умовах. З іншого боку, видання правоволодільцем ліцензії є цивільно-правовою формою реалізації його правомочностей.

Розділ 2 «Поняття, правова природа і значення ліцензії в авторському праві і суміжних правах» складається з двох підрозділів, у яких розглядається ліцензія як цивільно-правова форма розпорядження майновими авторськими і суміжними правами.

У підрозділі 2.1 *«Поняття і правова природа ліцензії на використання об'єктів авторського права і суміжних прав»* розкривається зміст поняття та особливості правової природи ліцензії на використання об'єктів авторського права і суміжних прав.

Доводиться, що зміст права інтелектуальної власності становить можливість уповноваженого суб'єкта надавати дозвіл (ліцензію) на використання нематеріального об'єкта протягом певного терміну і на визначеній території, при встановленій законом заборони всім третім особам на використання цього об'єкта. Фактично законом встановлюється тимчасова монополія автора та суб'єкта суміжних прав на використання свого творчого результату.

Акцентується увага на тому, що право інтелектуальної власності є виключним, поширюється не тільки на чітко визначений об'єкт, а й на тотожні або схожі об'єкти, має самостійну економічну цінність та може відчужуватись. Тому право інтелектуальної власності ґрунтується на негативному обов'язку будь-якої особи утриматись від спеціально несанкціонованих правоволодільцем або законом дій з використання охоронюваного об'єкта. Вказується, що способом подолання такої монополії є отримання ліцензії-дозволу на використання об'єкта, що охороняється.

Зауважується, що методологічно право інтелектуальної власності регулює суспільні відносини шляхом наділення правоволодільця з боку держави тимчасовою монополією на використання відповідних об'єктів авторського права і суміжних прав. Зазначена монополія полягає у встановленні законом (ч. 3 ст. 426 ЦК України) для всіх третіх осіб заборони використання результатів творчої, інтелектуальної діяльності без згоди особи, яке має таку монополія (автор, ліцензіар). У результаті надання дозволу у формі ліцензії правоволоділець знімає законодавчу заборону на використання твору або об'єкта суміжних прав на користь певної особи. Таким чином, між ліцензіаром та користувачем виникають взаємні цивільні права та обов'язки, відповідальність.

Обґрунтовується, що ключовим у механізмі правового регулювання відносин з приводу використання результатів інтелектуальної, творчої діяльності є надання правоволодільцем дозволу (ліцензії). За відсутності дозволу (ліцензії) діє встановлена законом заборона на використання певного об'єкта права інтелектуальної власності. Проведено класифікацію ліцензій в авторському праві і суміжних правах, виявлені їх видові особливості.

У підрозділі 2.2 *«Вільна ліцензія як особлива форма розпорядження авторським і суміжними правами»* проаналізовано можливість введення

інституту вільних (відкритих) ліцензій у законодавство України, що регулює авторське право та суміжні права.

Зроблено висновок, що інститут вільних ліцензій спрямований на лібералізацію правової охорони творів, яка стала альтернативою тенденції нігілістичних поглядів на авторське право та суміжні права. Сутність таких ліцензій полягає в тому, що вони дозволяють праволодільцю повідомити користувачів (без необхідності укласти з кожним з них письмовий договір) про те, які з своїх прав інтелектуальної власності вони хотіли б обмежити (наприклад, праволодільць дозволяє третім особам переробляти твір у некомерційних цілях).

Свобода вільної ліцензії випливає з принципу автономії волі сторін цивільних правовідносин, а також похідних від нього ключових принципів зобов'язального права – принципу свободи договору (ст. 3, 6 ЦК України) та принципу єдності волі і волевиявлення (ст. 203 ЦК України). Виходячи з цього, свобода волі як свобода самостійно визначати свою поведінку та свобода у певній послідовності свідомо-вольових дій з досягнення поставленої мети власною волею та у власному інтересі становить суб'єктивну сторону будь-яких юридичних вчинків і суб'єктивну причину правових наслідків таких вчинків. Праволодільць зі свого боку має монопольне (виключне) право: по-перше, діючи вільно, за своєю волею та задля свого інтересу, прийняти рішення про надання можливості використання твору на умовах вільної ліцензії; по-друге – визначити умови такого використання, вибравши одну з типових конструкцій вільних ліцензій, або самостійно визначити інші умови використання (ч. 3 ст. 1108 ЦК України). Робиться висновок про те, що вільна ліцензія надає праволодільцю право приймати рішення про обмеження обсягу правової охорони створеного ним об'єкта тоді і остільки, коли і оскільки, виходячи з його особистих цінностей і мотивів, він вважає це відповідним його інтересам, причому не обов'язково майновим. У цьому зв'язку можливість надання вільної ліцензії є наслідком панування особи над об'єктом і можливості визначати його юридичну долю, тобто абсолютного права на такий об'єкт. Реалізація свободи розсуду праволодільця не ставиться у залежність від інтересів потенційних користувачів. Останнім тільки залишається прийняти або не прийняти на себе права або обов'язки, передбачені вільною ліцензією.

Досліджуються різні види вільних ліцензій, зокрема Creative Commons, GPL, Mozilla Public License, BSD тощо. На підставі аналізу змісту правомочностей, які надає праволодільць для користувачів, та співвідношення із законодавством України робиться висновок про те, що немає жодних нормативних перешкод до впровадження інституту вільних ліцензій у законодавство України. Визначено видові особливості ліцензій, які впливають на конструкцію інституту використання об'єктів авторського права і суміжних прав.

Розділ 3 «Види і зміст правомочностей праволодільця, що виникають у зв'язку з ліцензуванням авторських і суміжних прав» складається з трьох підрозділів, у яких з'ясовуються поняття, види і юридична характеристика правових форм, що виникають у зв'язку з виданням ліцензії на використання

об'єктів авторського права і суміжних прав. У цьому розділі розглядаються поведінкові можливості суб'єкта авторського права і суміжних прав, що реалізуються поза межами правовідносин. Охарактеризовано зобов'язальне правовідношення, що виникає при акцепті ліцензії.

У підрозділі 3.1 «Поняття і види правових форм, що виникають у зв'язку з ліцензуванням авторських і суміжних прав» обґрунтовується, що право на розпорядження майновими авторськими і суміжними правами у формі ліцензії, у тому числі у формі відкритої (вільної) ліцензії, як право на оферту, відноситься до категорії цивільної правоздатності. Це обумовлено тим, що суб'єкт права інтелектуальної власності діє за своєю волею у власному інтересі, при цьому не породжує для себе самого стан пов'язаності.

Зроблено висновок, що у разі видачі відкритої (вільної) ліцензії виникає не правовідношення, а особлива правова форма, що характеризується спрямованим впливом на правове становище ліцензіара, з чого випливає уявлення про неї як про форму прояву цивільної правоздатності. Доводиться, що поведінка ліцензіара характеризується рефлекторним впливом на сферу правових можливостей потенційного ліцензіата, при цьому така поведінка може розглядатися як різновид рефлексивних правових ефектів.

У підрозділі 3.2 «Правомочності суб'єкта, що реалізуються поза правовідношення в авторському праві і суміжних правах» доводиться, що об'єктом права на ліцензування, як поведінкову можливість суб'єкта, що реалізується поза межами правовідношення, є суб'єктивні права використання об'єкта авторського права. Виходячи з положень чинного законодавства, суб'єктом зазначеної можливості можуть бути правоволоділець, а також особа, яка отримала право використання за договором (ліцензіат), при поєднанні двох умов: (1) наявності письмової згоди ліцензіара, (2) надання ліцензіату за договором права використання відповідного об'єкта певними способами.

Зроблено висновок, що дії оферента-ліцензіара, спрямовані на виникнення стану пов'язаності з потенційним акцептантом-користувачем, переводять у категорію правонездатності вимоги про усунення третіх осіб від впливу на належний оференту-ліцензіару об'єкт авторського права, безумовно, безповоротно і безстроково роблячи останні юридично незобов'язаними (забороненими). Викладене змінює уявлення про абсолютну природу виключного права. Хоча останнє вже характеризувалося як послаблене абсолютне право, цей стан пояснювався зумовленими інформаційною природою інтелектуальної власності обмеженнями, що носять об'єктивний характер, тобто такими, що не залежить від волі суб'єктів права.

Вказується, що інститут вільної ліцензії дозволяє межі виключного права (точніше, межі правоздатності його володільця) ставити у залежність не лише від обмежень, встановлених позитивним правом (режим суспільного надбання, випадки справедливого вільного використання тощо), а й від обтяжень, встановлених свідомо-вольовими поведінковими актами суб'єктів.

У підрозділі 3.3 «Характеристика зобов'язального правовідношення, що виникає при акцепті ліцензії» доводиться, що при акцепті оферти відбувається

укладення договору, при акцепті ліцензії укладається ліцензійний договір. Зауважується, що ліцензія в авторському праві і суміжних правах є найбільш поширеним і таким, що найбільш відповідає інтересам автора, способом розпорядження виключним правом. З правової природи ліцензії випливає, що її акцептом можливе укладання лише договору простої (невиключної) ліцензії. Аналіз змісту цивільних правовідносин, що виникають на підставі договору простої (невиключної) ліцензії, підтверджує, що до істотних умов договору можна віднести умови про предмет, атрибутивними компонентами якого є умови про способи, термін і території використання, а також умова про винагороду в оплатному договорі.

Зазначається, що існування безоплатних договорів простої (невиключної) ліцензії чинним законодавством України допускається. Договір простої (невиключної) ліцензії є самостійною конструкцією, схожість з конструкцією договору дарування є формальною і не може породжувати можливість заперечування договору з підстав, передбачених для договору дарування.

Зміст зобов'язального правовідношення, що виникає у зв'язку з акцептом вільної ліцензії, становить лише зобов'язання з надання права використання твору певними способами, на певній території і на певний термін, що дозволяє охарактеризувати договір, укладений за допомогою акцепту ліцензії, як односторонньо зобов'язуючий.

Розділ 4 «Обмеження правомочності розпорядження майновими авторськими і суміжними правами» присвячено випадкам обмежень виключних авторських і суміжних прав, що обмежують право розпорядження у формі ліцензії.

Аргументується, що розвиток нових інформаційних технологій сприяв тому, що копіювати і поширювати твори та об'єкти суміжних прав стало значно простіше. Зауважено, що стосовно одного об'єкта виникає багато різнопланових, іноді суперечливих інтересів правоволодільців, користувачів, осіб, що забезпечують доступ до охоронюваних об'єктів. Це потребує збалансованого підходу до об'єктів, що охороняються авторським та суміжними правами.

Обґрунтовується, що, з одного боку, необхідно охороняти права і законні інтереси правоволодільців, з іншого – слід забезпечувати доступ до творів та їх добросовісне вільне використання користувачами у випадках, прямо передбачених законом, або в межах дозволеного використання у формі ліцензії. Відповідно до ст. 1108 ЦК України правоволоділець може розпоряджатися належним йому виключним (майновим) правом на результат інтелектуальної, творчої діяльності будь-яким способом, що не суперечить закону і суті виключного права.

Доводиться, що винятки з виключних прав, встановлені законом, прямо впливають на умови та способи використання творів та об'єктів суміжних прав, що надаються за ліцензією. Обстоюється точка зору, відповідно до якої ліцензіар може самостійно обмежити себе у правах або відмовитись від майнових авторських і суміжних прав повністю або частково.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і представлено нове вирішення наукового завдання, що полягає у розробці теоретичних і практичних питань розпорядження майновими авторськими і суміжними правами у формі ліцензії та обґрунтуванні пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання відносин у цій сфері на основі комплексного аналізу цивільного законодавства, практики його застосування та теоретичних положень науки цивільного права. На підставі проведеного дослідження зроблено такі висновки і пропозиції, спрямовані на досягнення поставленої мети:

1. З огляду на тенденцію до тотальної комерціалізації інтелектуальної власності в умовах зміни змістовної сторони категорії «вартість» і системи виробництва, зберігання і споживання інформації у зв'язку з її глобалізацією, зміни економічної ролі автора, який тепер розглядається лише як творець додаткового продукту, стверджується, що розширення свободи розсуду праволодільця у визначенні обсягу правової охорони творів зможе, з одного боку, сприяти реалізації соціального призначення авторського права, а з другого – стати контраргументом для тих, хто виступає проти авторського права, оскільки вільне ліцензування має серйозну комерційну перспективу.

2. Під ліцензією слід розуміти свідомо-вольовий акт володільця майнового авторського або суміжних прав (ліцензіара) з доведення до потенційного користувача (ліцензіата) пропозиції про встановлення обтяження належного йому права використання об'єкта авторського права і суміжних прав в межах і на умовах, що визначаються на його розсуд з наданням права ліцензіату права акцепту пропозиції.

Під вільною ліцензією слід розуміти свідомо-вольовий акт володільця майнового авторського або суміжних прав (ліцензіара) з формулювання і доведення до загального відома пропозиції (публічна оферта) про встановлення обтяження належного йому права використання об'єкта авторського права і суміжних прав в межах і на умовах, що визначаються на його розсуд, на основі принципу безвідкличності і незалежно від додаткової згоди ліцензіара або інших осіб шляхом надання невизначеному колу осіб права акцепту пропозиції.

Вільна ліцензія як юридичний факт є публічною офертою, вчиненням якої обтяжується виключне авторське право або суміжні права. Властивості безвідкличності оферти і пов'язаності оферента мінімізують можливості зловживання з боку суб'єкта легальної монополії на об'єкт інтелектуальної власності, а потенційний користувач абсолютно вільно приймає або не приймає на себе ліцензійні зобов'язання вичерпно визначені умовами вільної ліцензії

3. Використання права на вільне ліцензування утворює юридичний факт, який породжує обтяження уповноваженого суб'єкта (ліцензіара) станом пов'язаності і виникнення секундарного права на акцепт для невизначеної особи. Таким чином, виникають не правовідносини, а особлива правова форма, що характеризується спрямованим впливом на правове становище ліцензіара (і у зв'язку з цим виступає проявом правоздатності) і рефлексорним впливом на сферу

правових можливостей потенційного ліцензіата (і у зв'язку з цим виступає різновидом рефлексивних правових ефектів).

4. Об'єктом права на ліцензування, як поведінкової можливості суб'єкта, що реалізується поза правовідносинами, є суб'єктивні права використання об'єкта авторського права і суміжних прав.

5. Виходячи з положень чинного законодавства і практики його застосування, суб'єктом права розпорядження визначено правоволодільця, а також особу, яка отримала право використання за договором (ліцензіат), при поєднанні двох умов: (1) наявності письмової згоди ліцензіара, (2) надання ліцензіату за договором права використання відповідного об'єкта способами, достатніми для ліцензування. Віднесення ліцензіатів до суб'єктів права на вільне ліцензування створює ризик незворотної втрати можливості забороняти використання твору відповідно до умов вільної ліцензії завдяки принципу безвідкличності останньої.

6. Законодавчий підхід до конструкції договору простої (невиключної) ліцензії відрізняється формалізмом, що обмежує договірну диспозитивність. Правове регулювання суспільних відносин, що виникають у сфері вільного ліцензування є неефективним, існує необхідність подолання фактора такої неефективності, яким, на наш погляд, постає вимога про обов'язкову письмову форму договору простої (невиключної) ліцензії. Зроблено пропозиції щодо вдосконалення чинного цивільного законодавства. Пропонується доповнити ст. 1108 ЦК України частиною 5 наступного змісту: «Ліцензіат не має права надати право використання результату інтелектуальної, творчої діяльності або прирівняні до них об'єкти іншій особі за вільною або відкритою ліцензією».

7. З аналізу зарубіжного законодавства і рішень судів різних рівнів можна дійти висновку, що відносини ліцензіара і користувача оцінюються як договірні, як наслідок, у разі порушення (невиконання чи неналежного виконання) умов ліцензії суди застосовують правові засоби впливу на порушника у вигляді спонукання до належного виконання. У разі, якщо використання твору відбувається з перевищенням встановлених ліцензією обмежень, суди застосовують абсолютно-правові засоби захисту майнових або особистих немайнових прав.

8. Дії offerenta-ліцензіара, спрямовані на виникнення стану пов'язаності з потенційним акцептантом-користувачем, переводять у категорію правонездатності вимоги про усунення третіх осіб від впливу на належний offerentu-ліцензіарові об'єкт авторського права, безумовно, безповоротно і безстроково роблячи останні юридично незобов'язаними (забороненими). Інститут вільної ліцензії дозволяє межі виключного права (межі правоздатності його володільця) ставити у залежність не лише від обмежень, встановлених позитивним правом (режим суспільного надбання, випадки справедливого вільного використання тощо), а й обтяжень, встановлених свідомо-вольовими поведінковими актами суб'єктів.

Виявлено притаманна більшості розвинених країн світу тенденцію до вдосконалення правових способів досягнення балансу інтересів між сторонами авторсько-правових відносин (авторами, правовласниками і суспільством). Одним з таких способів є визнання можливості видачі правовласником дозволів

невизначеному колу осіб на вчинення ним певних дій (зокрема, некомерційного використання, відтворення, переробки) щодо його творів («вільні ліцензії»). Встановлено, що на даний момент вільні ліцензії не регулюються і не охороняються законодавством. Таким чином, пропонується при вдосконаленні вітчизняного цивільного законодавства передбачити правове регулювання вільних ліцензій. На дані ліцензії поширюються правила, що регулюють договір приєднання, оскільки умови договору приєднання визначаються однією зі сторін у формулярах або інших стандартних формах і можуть бути прийняті іншою стороною не інакше як шляхом приєднання до запропонованого договору в цілому. Договір приєднання, таким чином, найбільш відповідає принципам інституту вільних ліцензій.

9. З метою дотримання балансу інтересів між сторонами авторсько-правових відносин, пропонується встановити заборону на видачу без згоди ліцензіата вільних ліцензій на твори, щодо яких раніше були укладені ліцензійні договори, в рамках термінів та умов таких договорів. Доцільно встановити обов'язок осіб, які видали вільні ліцензії, повідомляти про видачу вільних ліцензій всіх осіб, з якими після видачі вільної ліцензії будуть укладені договори про відчуження виключного права або ліцензійні договори. Необхідно запровадити можливість добровільної реєстрації вільних ліцензій в організаціях по колективному управлінню правами.

10. Вважаємо доведеною тезу про те, що передбачена типовими вільними ліцензіями Creative commons, GNU GPL, Публічною ліцензією ЄС правомочність створювати похідні твори охоплюється правомочністю переробки, що входить до складу виключного (майнового) авторського права, і не є обмеженням особистого немайнового права автора на недоторканність твору, у зв'язку з чим для введення вільних ліцензій у законодавство про авторське право не потребує перегляду законодавство в цій частині.

11. З правової природи вільної ліцензії випливає, що її акцептом можливе укладання лише договору простої (невиключної) ліцензії.

12. До істотних умов ліцензії можна віднести умови про предмет, атрибутивними компонентами якого є умови про способи, термін і території використання, а також умова про винагороду.

13. Зміст договірною правовідношення, що виникає у зв'язку з акцептом ліцензії, становить лише зобов'язання з надання права використання твору певними способами, на певній території і на певний термін, що дозволяє охарактеризувати договір, укладений за допомогою акцепту ліцензії, як односторонньо зобов'язуючий.

14. У чинному законодавстві відсутнє легальне визначення поняття «розпорядження виключним правом», що істотно ускладнює практичне застосування відповідних правових норм. У роботі запропоновано авторські визначення термінів «розпорядження виключним правом на об'єкт авторського права і суміжних прав», «відчуження виключного (майнового) права на об'єкти авторського і суміжних прав», «дозвіл використання об'єкту».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Москаленко О. О. Ліцензія як форма розпорядження майновими правами інтелектуальної власності / О. О. Москаленко // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту: серія: Право. – 2015. – Вип. 31. – Т. 2. – С. 11–15.
2. Москаленко О. О. Введення інституту відкритих (вільних) ліцензій у законодавство України: опис проблеми / О. О. Москаленко // Наук. вісн. Херсон. держ. ун-ту. – Серія: Юридичні науки. – 2015. – Вип. 3–2. – Т. 3. – С. 27–35.
3. Москаленко О. О. Поведінкові можливості суб'єкта авторського права, що реалізуються поза правовідношенням у зв'язку з вільним ліцензуванням в авторському праві / О. О. Москаленко // Прикарпат. юрид. вісн. – 2015. – № 3 (9). – С. 69–79.
4. Москаленко О. О. Модель секундарних прав як правова форма ліцензування авторських прав / О. О. Москаленко // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – Серія: Право. – 2015. – Вип. 20. – С. 277–281.
5. Москаленко Е. Правовые формы субъективных возможностей, возникающих в связи с лицензированием прав интеллектуальной собственности / Е. Москаленко // Legal Si Viata. – 2016. – № 2/2. – С. 112–116.
6. Москаленко О. О. Моделі ліцензійних відносин у праві інтелектуальної власності / О. О. Москаленко // Перспективні напрями розвитку сучасної юридичної науки: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кривий Ріг, 30–31 січ. 2015 р. – Кривий Ріг : ДВНЗ «Криворіз. нац. ун-т», 2015. – С. 64–67.
7. Москаленко О. О. Запровадження інституту вільної ліцензії в Україні (опис проблеми) / О. О. Москаленко // Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Одеса, 6–7 лют. 2015 р. – Одеса : Міжнар. гуманітар. ун-т, 2015. – С. 106–110.
8. Москаленко О. О. Самообмеження особистих немайнових прав інтелектуальної власності / О. О. Москаленко // Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Ужгород, 25–26 грудня 2015 р. – Ужгород: Ужгород. нац. ун-т, 2015. – С. 79–82.

АНОТАЦІЯ

Москаленко О. О. Ліцензія як форма розпорядження авторськими і суміжними правами. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків, 2016.

Дисертація є комплексним науковим дослідженням теоретичної моделі розпорядження майновими авторськими і суміжними правами у формі ліцензії, у якій обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання

відносин з розширення цивільно-правових форм введення результатів інтелектуальної, творчої діяльності і прав на них у цивільному обороті. Виявлено прогалини у правовому регулюванні використання об'єктів авторського права і суміжних прав, зумовлені відставанням правового регулювання ліцензійних відносин від міжнародної практики ліцензування, та запропоновано шляхи їх усунення. Доводиться можливість і необхідність введення інституту відкритих ліцензій у законодавство України про авторське право і суміжні права як підстави для використання об'єктів творчої діяльності та створення на їх основі похідних об'єктів авторського права і суміжних прав.

Визначено, що здійснення правоволодільцем правомочності з розпорядження належними йому авторськими і суміжними правами утворює юридичний факт, який породжує обтяження уповноваженого суб'єкта (ліцензіара) станом пов'язаності і виникнення секундарного права на акцепт для заздальгідь встановленої або невизначеної особи. Вказано, що в разі, якщо особа ліцензіата не визначена, виникають не правовідносини, а особлива правова форма, що характеризується спрямованим впливом на правове становище ліцензіара, а отже, виступає проявом правоздатності і рефлексорним впливом на сферу правових можливостей потенційного ліцензіата, що являє собою різновид рефлексивних правових ефектів.

Доводиться, що об'єктом права на вільне ліцензування, як поведінкової можливості суб'єкта, що реалізується поза правовідносинами, є суб'єктивні права використання об'єкта авторського права.

Виходячи з положень чинного законодавства і практики його застосування, суб'єктом правомочності розпорядження майновими авторськими і суміжними правами запропоновано визнавати правоволодільця, а також особу, яка отримала право використання за договором (ліцензіат), при поєднанні двох умов: (1) наявності письмової згоди ліцензіара, (2) надання ліцензіату за договором права використання відповідного об'єкта визначеними способами. Відносини ліцензіара і користувача визначаються як договірні, як наслідок, в разі порушення (невиконання чи неналежного виконання) умов ліцензії суди застосовують правові засоби впливу на порушника у вигляді спонукання до належного виконання. У разі, якщо використання твору або об'єкта суміжних прав відбувається з перевищенням установлених ліцензією обмежень, суди застосовують виключно правові засоби захисту майнових або особистих немайнових прав.

Внесено пропозиції щодо змін до Цивільного кодексу України, Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Ключові слова: ліцензія, право інтелектуальної власності, ліцензійний договір, передача майнових прав, авторське право, суміжні права.

АННОТАЦІЯ

Москаленко Е. А. Лицензия как форма распоряжения авторскими и смежными правами. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.03 – гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право. – Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, Харьков, 2016.

Диссертация является комплексным научным исследованием теоретической модели распоряжения имущественными авторскими и смежными правами в форме лицензии, в которой разработаны и обоснованы предложения по совершенствованию правового регулирования отношений по расширению гражданско-правовых форм ввода результатов интеллектуальной деятельности и прав на них в гражданский оборот. Выявлены пробелы в правовом регулировании использования объектов авторского права и смежных прав, обусловленные отставанием правового регулирования лицензионных отношений от международной практики лицензирования, и предложены пути их устранения. Аргументирована возможность и необходимость введения института открытых лицензий в законодательство Украины об авторском праве и смежных правах как основания для использования объектов творческой деятельности и создания на их основе производных объектов авторского права и смежных прав.

Определено, что осуществление правообладателем правомочия по распоряжению принадлежащими ему авторскими и смежными правами образует юридический факт, который порождает обременения уполномоченного субъекта (лицензиара) состоянием связанности и возникновение секундарного права на акцепт для заранее установленного или неопределенного лица. При этом в случае, если личность лицензиата не определена, то возникает не правоотношение, а особая правовая форма, характеризующаяся, с одной стороны, направленным воздействием на правовое положение лицензиара, выступающая как проявление правоспособности, а с другой стороны – рефлексорным влиянием на сферу правовых возможностей потенциального лицензиата, при этом являясь разновидностью рефлексивных правовых эффектов.

Доказывается, что объектом права на свободное лицензирование как поведенческой возможности субъекта, реализуемой вне правоотношения, являются субъективные права использования объекта авторского права. Исходя из положений действующего законодательства и практики его применения, субъектом правомочия распоряжения имущественными авторскими и смежными правами предложено признавать правообладателя, а также лицо, получившее право использования по договору (лицензиат), при сочетании двух условий: (1) наличия письменного согласия лицензиара, (2) предоставления лицензиату по договору права на использование соответствующего объекта установленными способами. Отношения лицензиара и пользователя определяются как договорные, как следствие, в случае нарушения (неисполнения или ненадлежащего исполнения) условий лицензии суды применяют правовые средства воздействия на нарушителя в виде побуждения к надлежащему исполнению. В случае если использование произведения или объекта смежных прав происходит с превышением установленных лицензией ограничений, суды применяют

исключительно правовые средства защиты имущественных и личных неимущественных прав.

Внесены предложения по изменению соответствующих норм Гражданского кодекса Украины, Закона Украины «Об авторском праве и смежных правах».

Ключевые слова: лицензия, право интеллектуальной собственности, лицензионный договор, передача имущественных прав, авторское право, смежные права.

SUMMARY

Moskalenko O. O. License as a form of disposal of copyright and related rights. – The manuscript.

The thesis stands for a degree of Candidate of Sciences in Law, speciality 12.00.03 – Civil Law and Civil Process; Family Law; International Private Law. – V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, 2016.

The dissertation is a comprehensive research of theoretical and practical issues orders property copyright and related rights in the form of a license, which justified proposals on improvement of legal regulation of relations in the expansion of civil-legal forms of input results of intellectual activity and the rights to them in the civil circulation. The author of the gaps in the legal regulation of use of objects of copyright and related rights associated with a lag of legal regulation of license relations from international licensing practices. It proved the possibility and the necessity of introducing the institute of open licenses in the Ukrainian legislation on copyright and related rights, as the basis for the use of objects of artistic activities in order to expand the audience and create derivative works based upon the objects of copyright and related rights.

Implementation of the copyright powers by order of copyright and related rights belonging to it constitutes a legal fact which gives rise to the encumbrance of the authorized entity (licensor) as connectivity and the emergence sekundarnago right of acceptance to a predetermined person or not. If the licensee's face is not detected, then there is no legal relationship, and special legal form is characterized by directional effect on the legal position of the licensor (and therefore acts as a manifestation of capacity) and a reflex effect on the scope of the legal possibilities of the potential licensee's (and in connection with this kind of reflexive acts the legal effects).

It is proved that the object of the right of free licensing, as the behavioral capabilities of the subject to be implemented outside the relationship, are the subjective rights to use the object of copyright.

Based on the provisions of the current legislation and practice, subject to powers of the order property copyright and related rights may be the legal owner and the person who obtained the right to use the contract (the licensee), the combination of two conditions: (1) a written consent of the licensor (2) provision of a licensee under the contract the right to use the corresponding object methods. It is proved that from the analysis of foreign legislation and decisions of courts of different levels, it follows that the relationship of the licensor and the user are evaluated as the treaty, as a

consequence, in case of breach (non-performance or improper performance of the) conditions of the license, the courts use the legal means of influencing the offender as a compulsion to adequate execution. In case, if the use of a work or object of related rights takes place in excess of established limits license, courts apply absolutely legal means to protect the property and personal non-property rights.

Proposals for changes in the Civil Code of Ukraine, the Law of Ukraine «On Copyright and Related Rights».

Keywords: license, intellectual property law, a license agreement, the transfer of property rights, copyright, related rights.